

V, 1-53.

[Zum Domgymnasium Halberstadt]

~~Va 1-55. pg 55-57a~~

~~Repos. B 5°~~

~~504.~~

7-55

1.
7

ORATIO
De
DOCTRINA
&
DISCIPLINA,
FIRMIS SCHOLARUM
FVLCRIS,

7USSU
Summe Reverendorum, Illustrum & maxime
Generosorum Dominorum, rei scholasticæ in Cathe-
drali Diœcesios Halberstadensis schola præ-
fidum

Vl. Nonas Maji

cl^o l^o LXXIV.

ab

ARNOLDO RETBERG
Scholæ ejusdem designato RECTORE
HABITA,

Eorundem Gratosorum Dominorum impensis
publici Juris facta.

GOTTINGÆ

Imprimebat Justus Nihtmann,

ORATIO

DOCTRINA

DISCIPLINA

PHILOSOPHIA

78 L 1785

AK

L 57

Summe Reverendi, Illustres & maxime Generosi Domini, Nobilissimi, plurimum Reverendi, Amplissimi & Consultissimi, Clarissimi, Humanissimi, Eximii & Doctissimi Viri, Domini Patroni, Fautores & Amici honorandi, Vosque in spem patriæ educandi Adolescentes.

IN communibus miseriis, quibus orbis christianus, quæ ferme patet, premitur, passim à prudentibus rerum censoribus numeratur, ea maxime ægra & deposita pars publicæ salutis, quæ circa scholas occupata esse debebat. Ut ne altius repetamus calamitatem istam fundi scholastici, secretasque bonorum indignationes exponamus: volumina plena querelarum extant, docentia, non quærere multos, è re scholarum quid sit, non excutere, quæ condendæ, non scrutari, quæ conservandæ; eos, quos rerumpublic. clavis admotos videmus, nihil ad se pertinere, arbitrari, quæ scholastica spectant, paucos admodum de his laborare. Derivata est ejusmodi miseria ad nostrum seculum, eo successu, ut majora semper nacta incrementa, caput oppido multis in locis erexerit, & cum barbarie, veluti pro tribunali sedere gestiat. Investigaturis tantæ cladis causas binæ se offerunt, à quibus, ceu fontibus, reliquæ omnes, uti inde à conditu mundi, ita usq; ad nostram ætatem omne malum promanavit, à quibus disseminarum. Qui sanctissimæ civitati Dei semper insidiatus est, illi hæc consuetudo perpetua manet, turbare quicquid miserimæ hominum

A 2 vitæ

vitz salutare esse potuit. Inprimis infensissimus hostis impedit ea bona, quæ animum nostrum ad amissam felicitatem transducere possunt: quorum cum fundamenta in scholis percipi debeant, qui has impugnet, subruat imo destruat, nihil non omnibus seculis intentatum reliquit. Præacutas fudes adversus scholas corripuit nostris moribus, easdem, quod tamen Deus nunquam permittet, pessundaturus. Sufficere non se solum stragi edendæ cum didicerit, mature edocti sunt ab eo pessimas artes, manibus strenui, pacis artium & omnis bonæ disciplinæ osores; quorum indignatio nunquam moderata fuit; Ita post Galbam multi Galbæ, post Julianum Juliani fuerunt. Armavit tanquã gladiatores in omnia, quæ benignissimi Numinis sunt, omni ævo pessimos homines, vimque unitam fortiolem, adversus scholas omni conatu usurpavit. Nec tamen eventus respondit, superstitionibus artium & disciplinarum officinis, vigenteq; in illis pietatis, honesti & eruditionis amore satis eximio. His temporibus, quib. orbis vicinus ardet bello, terræque affines non exiguam cladem ea propter sentiunt, ingens impedimentum honestis studiis hinc nascitur, sedibus cedere Martis pulli Apollineos alumnos jubent: Musis ipsis, quod relictum est hospitium, multis in locis turbatur, multis in locis clausum auditur. Legionarii, auxiliarii, præsidionarii, evocati, speculatores, ferentarii, castrenses, comitatenses, cohortalini, id auferunt, unde honesta studia ali & conservari debebant. Collabuntur ea propter Gymnasia, intercidunt Scholæ. Sic ubi Musis de commoditate prospiciatur, iis rebus adscribitur, quæ Deus clementissimus, certæ saluti & solatio afflictarum ditionum destinavit. Resuscitatam igitur Rev. adm. C. curam & sollicitudinem, de erigenda ad gloriam

divi-

divini Numinis schola ampliore, extollendis ad immortalam laudem artibus humanitatis, mirantur atque efferrunt, qui honestis studiis ætatem ac famam precantur. Nihil Illustri Capitulo ex ista laude multi Principum, nihil vicinum aliquod collegium, nihil ordo æqualium, nihil ordo plebejorum, nihil ullus omnino hominum decerpit. Vobis, Gratosi Domini, concedunt omnes hanc gloriam, & laudem illam vestram esse totam & propriam omnes fatentur. Prorsus admirandum consilium de schola adaugenda, tali rerum statu, quo nemo mortalium nil nisi bellica ob oculos habebat, susceptum, decuriatis militibus, florem juventutis in curiis scholasticis decuriatum, evidentissimum argumentum literarii ludi dignitatem à Rev. Capitulo summopere æstimari, cum veneranda antiquitate labores scholasticos Sabbatho affines haberi, negotiaq; Patris cœlestis ad effatum gloriosissimi Servatoris operas scholasticas pie censerit. E seculo octavo Scholasteria ad hodiernum diem retenta, suo loco scholam esse, tam docet quam quod maxime. Necessitatem & utilitatem certam à Rev. Cap. haberi, largissimæ in docentes & discen-tes impensæ, consilium à vindice & propagatrice omnis bonæ eruditionis JULIA, petitum, clarissime demonstrant. Illa minime vulgaria cum provida divini Numinis cura præcedente exacte congruentia, animum impulerunt R. C. Patronis venerandis, Amicisq; colendis, ut debitum obsequium præstarem, & oblatam Spartam non subterfugerem, receptoque per scholas more pro capessenda ea brevi Oratione ostenderem: Scholarum firmitudinem & stabilitatem post divinam benedictionem, à solida & liberali doctrina, proba & castigata disciplina dependere, & scholis esse, supra quam dici potest, salutares.

Domi-

Dominis meis Gratos observandisque Fautoribus & Amicis commendaverit orationem brevitatis, quam studiose sectabor, & argumentum, circa quod non sine voluptate eorum quæ probe meminerunt, recordabuntur. Adolescentes in spem patriæ educandi, publicæque salutis consecrati, eandem lubenti animo cognoscent, cum perenni emolumento ipsorum, hæc, & divino auxilio exantlandi in posterum labores destinati sint. Principio igitur nemo dubitabit, quin secundum pietatis & religionis cultum in hoc cardo operarum scholasticarum potissimum versetur, ut literarum studiis adolescentes imbuantur: siquidem docentium & discentium cœtus, ex re & vero constitutus, audit seminarium, in quo vera de Deo doctrina, bonæ literæ, artes & linguæ, ad cœlestis doctrinæ nec non vitæ communis ac privatæ conservationem necessariæ, dextere proponuntur & inculcantur. Quamdiu itaque hæc constant & deprehendi in schola quapiam possunt, securos præstabunt omnes nos, quos scholæ cura tangit, de norma, quæ instar Lesbicæ regulæ cursum discendi & docendi dirigere debet, latum unguem non esse discessum. Fine in negotio quodam præsentem, indicium fit, media justo ordine observata; pietatis exercitium, honestatis & bonarum artium cultus, exponunt, fulcris necessariis gaudere cum locum, qui alias innumeris est expositus periculis, quem mali spiritus destruerent, quem horum organa funditus eversum vellent, inflammarent, excinderent. Veterum novorumque morum reputatio elegantissimo simili rem complecti, & proponere docet. Rubo felici scholam, extantibus hic rosis, foliis & spinis, scholarum membra, commode comparat. Elegans documentum dat, apes hinc mel colligere, araneas venenum: canthari-

tharides & scarabæos hinc mortem, plures vermiculos alimen-
 ta petere. Nec minus deinde, nec majus R. C. literæ
 muneris subeundi rationem describentes, exquirunt. Re-
 verenter & cum obsequio sub directione Numinis si illis
 circulis inhæserimus, duplici commodo certo certius bea-
 bimur. Incolumem conservabimus, quantum per huma-
 nas vires licuerit, officinam sacram: Patronorum favorem
 constantem retinebimus. Ex alto utrique salutem sperare
 opus erit. Blanda parentum nonnullorum indulgen-
 tia, eam fovere consuevit opinionem, suos esse ea ingenii
 felicitate, ut circa ipsos neutiquam opus sit aliqua salt em
 disciplinæ parte, quales infra dabimus. Præterquam au-
 tem quod sacer codex, nullos juniores eximios à disci-
 plina constituat: prudentes scholarum Ephori, inque his,
 vos observandi Domini, leges tulerunt, universo cœtui,
 quid utile, nec ne, ostendentes, cum doctrina disciplinam
 seriò conjungendam imperantes. Solatio & excitationi
 præceptorum, dari ingenia, quæ nutui parere noverunt,
 verum quidem est, sed in frequentissimis scholis ea com-
 mode sub numerum solent coire: exiguus talium nume-
 rus vim haud infringere, legum & his innitentis discipli-
 næ necessitatem tollere non poterit. Pro moralium pro-
 positionum indole, quod plerique requirunt, universis de-
 stinatum censei jure maximo poterit. Perquam frequens
 est, & summe necessarium, tutelæ divini Numinis, publi-
 cis precibus non solum, sed & privatis commendari salu-
 tem juventutis. Hæc cum triplici potissimum sit differen-
 tiâ pro studiorum varietate, quibus mentem manumque
 consecrat, liberalium amore artium ducta, manuaras tra-
 ctatura artes, nullam notatarum amplexura, delicias &
 otium, ast cum maximo eoque subito non solum damno,
 sed

sed dedecore, sectans. E re maxima est publici commodi
indiciū omnibus omnino parentibus mature constare,
sui, in spem societatis, cujus membra educandi, quibus te-
neantur studiis: spem velint ne alere, an eandem fallere.
Documentum desideratissimi hujus negotii, dabit schola,
doctrina in hac vicens, cum socia & sorore disciplina, sa-
tis liquido ostendent, ex quibus lignis Mercurii futuri,
qui ferram & dolabram Præceptorum haud laturo, extra
literarium ludum culturam aliquam quæsitura, aut impa-
tientes doctrinæ & disciplinæ, speciem hominis tantum
præferre voluerint. Retentis frugi ingeniis, ablegatis
sequioribus, specimina pietatis & eruditionis edi possunt,
de ludi literarii incolumitate constare potest doctrina &
disciplina, hanc clarissime probantibus. Est affine huic
commodo aliud, ad ipsa scholarum viscera pertingens,
dum discrimen statuit inter harum curias sive classes. Pæ-
dagogiorum, Gymnasiorum, Trivialium nomine ve-
niunt, ludi culturæ ingeniorum destinati, discrimen pen-
det à doctrina & disciplina. Puerilia ingenia aliter alun-
tur, aliter emendantur quam adultiorum. Ex ephebis qui
egressi sublimiorem gradum utriusque desiderant. Ado-
lescentes quos vocamus, sibi vendicant climatam & à cu-
ra singulari profectam utramque & institutionem & cor-
rectionem. Quos rerum humanarum arbiter laboribus
scholasticis æstimandis destinat, hi sit vel annuo tantum
spatio, nonnunquam versati in pulvere, ab usu vitæ in hoc
confirmantur. Discunt singulis bonis erudiendæ juven-
tuti electi, inter multa quæ famam decusque scholis con-
ciliant præcipua esse & manere duo celebrata columina,
& vacillante alterutra in ruinam pronum, licet maximo
molimine susceptum scholæ systema. **Alatas mentes**
Plato.

Sors

&or Caspar Barlæus, methodis studiorum nostrum seculum illustavit, quas quidem statuit juvenum Principum studiis, ita tamen, ut & inferiores iis commode uti queant. Naudæus de studio liberali syntagma edidit. Leonardi Arctini de studiis & literis opusculum habemus. Scioppii Consultationes de studiis & literis teruntur eruditorum manibus. Atque, in quo Juliæ nostræ lumen & splendor fuit, Johanni Caselio debemus aliquot circa nostrum negotium auro contra cariores libellos, quos cum aliis, per superiores Facultates manuactionibus celebrium fama & literis virorum, Elzevirii quinquennio ante dimidium hujus seculi, ediderunt. Non parum utilitatis conferunt Antonii Possevini Cultura ingeniorum, Scrutinium eorundem Hauardi, Icon animorum Barclai. Non est hujus loci Bibliothecas excutere, nec hoc labore opus est. Rev. C. in epitome quæ & qualis doctrina esse debeat, consignatum habet, disciplinæ & robur addunt leges, & limites huic præscribunt. Descriptio habendæ institutionis à viris omni laude majoribus profecta, cujus fructus multis in locis diu admodum in aprico jam tum fuit, documentum dat, Venerandos Dominos Patronos conformationem studiorum amplecti, methodumq; receptis alibi docendi rationibus respondentem maximi facere, eandemque primum fundamentum rei suæ scholasticæ statuere. Quæ hic commodissime dicerentur de propensa vestra in negotium scholasticum voluntate, ad vos, Gratos Domini, minime prædico, ne assentari videar; prædicabo, cum locus erit ad alios, quo magis innotescat, quanti Vos honesta studia atque ipsam culturam ingeniorum, & puerilium & juvenilium faciatis. Gravissimis de hoc monitis Pythagoræ & S. Chrysofomi, quæ gloriosissimæ memoriæ Princeps AUGUSTUS vere Augustus, constitutioni de rebus ad
scholas

scholas pertinentibus ad calcem addi fecit, consilia vestra
 ita quadrant, ut docturi & doctrinas hausturi, capropter in
 solido gaudio, cum antiquis, intus nobis & Musis canere
 queamus. Levati estis sollicitudinibus, si ad mentem per-
 spicacium & fidelium celebratorumque virorum semina
 pietatis, artium & honestatis instillantur, securos hoc red-
 didistis parentes alumnorum. Alacres præceptores hoc
 redditis, enixe allaboraturos, ut, quæ alibi exstant è simili
 methodo promanantes, felicitis eruditionis partes, & hic
 in conspectum venientes deprehendantur. Levatis ma-
 gnis oneribus docentes, in dubiis statuâ Mercuriali osten-
 sa. Tanquam aliquod Gorgonis caput consilium opponi
 poterit omnibus, qui clam palam nobis impedimento fu-
 turi. Assiduitas & constantia laborandi solet abesse à
 nonnullis adolescentibus: qui aliàs avide proposita hau-
 riunt: illis addubitatio comes esse solet quasi vel non ne-
 cessariis, vel minus utilibus sufflaminentur, aut nimis diu
 alligati ad hanc illamve studiorum partem detineantur:
 illa bona eruditionis remora radicitus evulsa, detrunca-
 bitur, intempestiva hi quoque cura levati. Ejusmodi
 curæ, qui justo diutius maneret obnoxius, legum sentiret
 acrimoniam, vocandus sub censuram disciplinæ: Et ve-
 ro hæc quomodo commode instituat & geratur, reli-
 quum est in oratione. Quicquid igitur cursus illius ce-
 leriter perstringam, incidamus enim oportet non pauca,
 ne nimis sero ad extrema veniamus, & præter vestram,
 Domini Patroni observandi, Amicique colendi, expecta-
 tionem & promissum meum hic agatur. Inertia & ne-
 quitia sunt, quæ scholis maculas addunt, nec hoc solum
 præstant, sed & corrumpunt. Ne itaque per hæc vitia
 detrimenti quid capiat societas scholastica, serio & cito
 despiciendum. Sunt qui de Demosthene referunt, viam ad

malum præposuisse ipsum viæ incuriam Atheniensium, quod ibi molesta occurrerent, & Reipubl. vulnera consananda. Non licuerit homini Christiano hoc effugium quærere, siquidem manifesta ipsi divinæ directionis signa: atque licet proposita gravis adversaria, tamen mascule quod est officii & postulantis necessitatis, cum Deo aggrediatur. Pietas mentis est, & probitas morum, quæ in vita adolescentis studiosi conspicua esse debent, & huic cum eleganti eruditione nomen & famam conciliare. Præviis piis precibus, si officium aggressus fuerit, inque eo sedulus futurus, angeli destinati servitio studiis dicati, semper huic aderunt, immunem eundem præstabunt, à fraudibus malorum spirituum pessimis exemplis semper in pejus ruentis mundi, & carnis semper mala machinantis illecebris. Leges scholasticas si animo semper proposuerit ad illas vitæ & studiis composita, honesta bonorum exempla non parvi faciet, sed & in lubrica & imbecilli adhuc ætate exprimere talia conabitur. Monita & adhortationes suppeditatas in concionibus, lectionibus sacris & profanis, instar spoliolorum Ægypti, apud nos existentibus ad animum quisquis serio demiserit, sobrietati ac temperantiæ deditus manet Deo gratus, hominibus acceptus, sibi studiosi, studiosi nomen peperit, ornamenta nactus, nullo incommodo peritura. Hi frugi in spem patriæ educandi, cum talibus versari jucundum, non pauci horum variarum disciplinarum sistunt chorum. Animæ talium ut à circumfuso aëre visus lumen, à disciplinis liberalibus subitum accipiunt, arduam virtutis viam cum gaudio carpent, ad ipsam eruditionis & virtutis arcem hilari grassabuntur animo, laurum & coronas pro meritis reportabunt. Contrariis autem moribus & animis præditi, per certos gradus disciplinæ legibus contineri solitos, corrigendi, increpandi, dedolandi,

landi, excludendi. Non incelebres juventutis Doctores ex aliis sic didicisse, & ab usu vitæ in hoc confirmatos se fuisse, asserere solent, insolentiæ morum & negligentia admonitionibus tempestivis & seriis obviam eundum. Ad suffragium vocant Fabium dicentem: Præceptor qui sæpius monuerit, rarius castigabit. Oculos ergo intendendum in actiones juniorum in schola, in templis, in plateis, domi; Præceptores itaque, notatores, pædagogi, ipsi demum parentes quod sedulo agant, semper habebunt. Admonitionibus qui locum dant, bene sperare de se jubent, quotquot sui curam gerunt. Hasce qui respuunt, aut ad has vitam non emendant, indicium faciunt, rationem & voluntatem se non accommodaturos ad monita: horum corpori & sensibus adhibenda tum disciplina, natis in illum usum sceptris scholasticis. Præsidium hæc commodant liberalibus & verecundis, supplicium sumunt ab iis, qui coacti suum officium facturi. Imperium autem quod amicitia adjungitur, si florere potest per ordines juniorum, gravius & stabilius æstimatur, cum sene, quem Comicus introduxit, imperio vi quod fit. Gregorius Nazianzenus, in quo eximiam cum pietate in dicendo vim se non satis admirari posse, Heinsius fassus est: *πᾶσα ψυχὴ ἀνεθέτητος ἀδεράπειν* dixit. Experto huic credere possumus, respuentem cohortationes medicam manum non passurum, non pervenire ad frugem vel aliquam, ne dicam bonam. Pro eo quod suis hic sensibus abundans, meminisse deberet, se Deo Creatori pro collatis in se beneficiis gratias debere, has persolvi non posse, nisi quæ dona labefactata deducantur ad meliorem statum per institutionem: Diaboli fraudibus cadit, imo succumbit. Ex ordine & prudenter cum pube scholastica agentes, ubi admonitionibus non statim pergere solent ad ferulam. Æmulationem in-

tercalare amant & deminutionem. Juniores calidi natura, cupidi honoris & victoriæ, in agendo dignitatem spectant, aliis se præstare autumant. Ingentem itaque utilitatem scholis præbet, si in æmulatione melioribus locum iners aut petulans cum pudore relinquere debet. Erectæ indolis qui sunt, hæc tantopere extimulat ad pristinos officii labores, ut præceptor hinc sæpius afficiatur. Deminutio in ultimum locum, tardum & legum præscripta non venerantem, detrudit. Hanc rarius incurret melior indoles: quod si autem hoc fieret, observarunt Magistri juventutis, non habendum hic discrimen extremum cuius delinquenti occupandum: ast ne frangantur animi, spem pollicentes, non idem omnibus tempus in locis ultimis, alicubi denominatis, à pictura aut quodam emblemate, ad evolandū hinc impellente definiendum. Ætate provectior si admitteret quicquam adversus leges, destinatum est huic ex ante dictis, quod congruens censebit prudens Magister: motus iis, meliorem mentem si sumet, salva iterum res est; redeuntem autem ad vitia, pœnitentia manet & exclusio. Illa in cœtu publico apparere debet; ruborem & lacrymas extortas vidi in duræ quamvis cervicis hominibus. Injungebantur his publice recitandæ orationes bene longæ; Nonnullis elaborandæ dabantur tabulæ Geographicæ, publico postmodum usui dicatæ. Pollicitatio emendationis vitæ publica hic necessaria, & si quæ alia ingenium tortuosum desideraret. Epithemata ut variant circa corpus morbidum versantes; ita horum exemplo animorum cura, quibus credita, modo ad hanc, modo ad aliam curationem deducuntur. Descriptæ pœnitentiæ nisi respondet vita composita, in nonnullis Saxonum scholis subsequi solet transmissio ad pastorem Ecclesiæ, jubeturque peccans confugere ad sacram confessionem, utique S. ab-
solu-

solutione & S. Eucharistia. Pædonomiæ quædam ita pro-
 cedendum svadent. Deus dirigat omnes, inprimis no-
 stros, hisce mediis supersederi queat; atque si votis vel-
 let respondere eventus, equidem ex animo vellem nul-
 lo unquam tempore ejiciendus è cœtu & schola hac ali-
 quis esset; quo majori tranquillitate opus quisque suum
 urgere poterit, tanto propinquius divinæ benedictionis
 specimen habebimus, in quibus Dominis Patronis de sua
 cura, de impensis semper omnino poterit constare. Addu-
 cenda hîc fuissent multa de exclusione, quando & quo-
 modo locum inveniret, de catalogis ingratorum, notatio-
 ne absentium, de feriis peccantibus non concedendis, de
 jejunio aliquibus statuendo: nisi Aristophanes aurem vel-
 licaret, & τῷ καιρῷ δαλεύειν insusurraret: cui dum obse-
 quendum censeo, Vobis, Domini summè Reverendi &
 Patroni honoratissimi, gratias ago maximas, quod be-
 nevolas aures tantum mihi commodare volueritis. Ut in
 literis, ita hic profiteor publice unicum hunc scopum, hanc
 unicam cynosuram fore studiorum, conatum & laborum
 meorum, ut quantum vires sufferre valebunt, juventutem
 fidei meæ credendam congrua & utilia docere possim.
 Vos, Rev. adm. Illustres & gratiosi Domini, sic existima-
 re debetis, totam me fortunarum spem, honoris adju-
 mentum, industriæ præsidium in vestra autoritate col-
 locasse. Vobis fretus ingressus sum novum iter & curri-
 culum. Vestra virtus, vestra autoritas fecit, ut haud diu
 dubitarem, circa mutandas vitæ studiorum & fortunarum
 rationes. Dominos Collegas officiose & amanter roga-
 tos volo, ut me legitima ratione hanc in stationem col-
 locatum, æquitate tolerent humanitate amica & solita la-
 borandi alacritate posthac sublevent, opera & consilio
 præsto sint, candore denique ubi opus est, amanter admo-
 neant,

neant,

neant. Mea vicissim non fucata humanitatis officia, mea studia quocunqve loco & tempore dabitur occasio, certissime omnibus & singulis constabuut. Vobis, lectissimi Iuvenes, ducem in viis pietatis & bonarum artium me futurum profiteor: neqve gratius mihi quicquam erit, quam in iis partibus eruditionis, quæ vestræ ætati destinata, vobis vestrisqve commodis consulere. Ipsum me & quocunqve potero, vestris studiis do, dico, consecro, de vestro amore & discendi promptitudine omnia mihi secunda polliceor. Quandoquidem vero ira comparata res humanæ, ut cum alia consilia, labores & conatus nostri, tum vero imprimis difficillimus docendi labor frustraneus sit, nisi Deus successus moderetur: Idcirco Te Deus æternæ toto pectore supplices veneramus, conservare velis Summe Reverendum & Illustre Capitulum Halberstadiense: præstes salvos & incolumes Dominos gratiosos, des vitam diurnam & tranquillam, omniqve bonorum genere bees, quo sub earundem patrocínio nobis liceat pie & pacate degere. Faxit Cathedralem scholam perpetuo esse pietatis, modestiæ & humanitatis palæstram, ex qua nunquam non magno numero prodeant, qui bene capta & culta hic humanitatis studia in regiis scholis ita perpoliant, ut ope illorú laboranti patriæ & Deo digne olim inservire queant, sospita, protege & fulci omnes bonarum artium patronos & cultores, benedic laboribus docentium ac discipulorum, rectis studiis nunquam desine benigne adspirare.

F I N I S.

CLARISSIMO VIRO

DN ARNOLDO RET-
BERGIO

Quondam Collegæ suo in Pædagogio
Svavissimo

Deinde Rectori Northeimensi, nunc ad Recturam
Scholæ Cathedralis Halberstadensis abeunti

Felicitatem omnem precor, memoriam mei commendo,

Animumque & officia amicitiae non fucatae polliceor

HENRICUS TOLLEN GOTTING.
PÆDAGOGIARCHA.

Nondum ter decies amica noctis
Pleno cornua junxit igne Luna,
Quando GOTTHIACAS valere Musas,
Paulinumque peristilon jubebas,

Primam continui scholæ laboris

Inter gaudia recreationem:

Discessu, fateor, tuo dolebam

RETBERGI; caruique permolestæ

Curarum socia fidelitate,

Quas tum sæpe lepos tuus levabat.

C

Sed

Sed solamen erat locus propinquus
Et quod Filia Te sinu foveret,
Cujus me Genetrix sinu fovebat,
Et quod Tu patriam tuam doceres,
Flagro sicut ego meam docere.
Nunc quia me facie putas videre,
Quod, caris ita patriæ camœnis,
Natalique solo cito relictis,
Laini longius abstraharis ora,
Forfan non iterum mihi videndus?
Nam vitæ ratio, salus juventæ,
Montes Hercyniæ, Domus pudica
Forfan colloquium mihi negabunt.

Ast cum sancta Dei ferat voluntas,
Et major Tibi messis offeratur;
Felix ito! Deus tui benigne
Fortunare velit laboris æstum,
Magno cum juvenum bono bonorū.
Si non ulla; dies amica sanctis,
Exoptata piis, dies beata
Nos certe sociabit in perenni
(celi) Lumine, quando mite Numen
Vult abstergere pulverem scholarem.

CLA.

VIRO CLARISSIMO

DN ARNOLDO RETBERG

Collegæ suo quondam in Illustri Gotting.

Pædagogio,

AMICO INTEGERRIMO & longe
CARISSIMO,

S. D.

JUSTUS à DRANSFELD.

Sic est: Lyceum sustinent duo fulcra,
Cultura pubis gnava personans verum,
Et Disciplina legibus suis nixa.
Jungantur illa semper atque conspirent.
Rectus docendi trames ac salutaris
Ducat juventam, quem facer Dei Codex,
Quem monstrat Hellas prisca, prisca quem Roma,
Quem Belgium, quem JULIAS, parens diva,
Vindex & artis optimæ propagatrix,
Patriæque fulgens gemma, laudat, extollit.
Vitetur omne frigidum, scabrum, pravum,
Quod STRIBILIGO nominatur antiquis.
Legum catastæ literarium stringant
Circum, mali quod semen emicat cunque,
Tollat Magister, nec tamen ferox prorsus
Spem quassat omnem, sed, bonus velut Pæon,
Curet, quod ægrum quodque languidum sentit.
At si quis adsit NATTA, cujus increvit
Fibris opimum pingve, qui reluctatur,
Dolabram magistri non ferens, hic exesto.

Sermone

Sermonē docto pandis illa, **RETBERGI**,
 Specimenque præbes, quo scholæ modo posthac
 Sis præfuturus, quaque regula Rector.
 Res laude quavis major est, Cathedralis,
DOMINO sacratus, Ordo quod reformare
 Inter satissas, inter arma vicina,
 Parat Lyceum, porticumque **COLLEGI**
 Musis redonat. Induit repurgata
 Collegium sic ora, sic docentium curis
 Gaudet renasci. Regula sacra tali
 Pius Hildegrinus, integerque Titgrinus,
 Et doctus Haymo ceterique sunt usi,
 Et elocarunt tempus omne doctrinæ,
 Orbemque libris editis repleverunt.
 Nec tu, polite Vir, ferendus es laude
 Parva, tuam quod consecras juventuti
 Vitam, labores nec fugis catenatos,
 A queis abhorrent plurimi velut Dite,
 Quo plus laborum restat atque diffundit
 Se latius mons Picius, tuos urges
 Ausus, novaque luce laudis accendis,
 Phœbi labores conscius Deo gratos.
 Tu macte tali laude, tu nova Sparta
 Decorus orbi scenerare te totum.
 Ut Lainus atque Rhuma, sic tuum nomen
 Holtemie post latius celebrabit.

F I N I S.

78 L 1785

ULB Halle 3
002 402 807

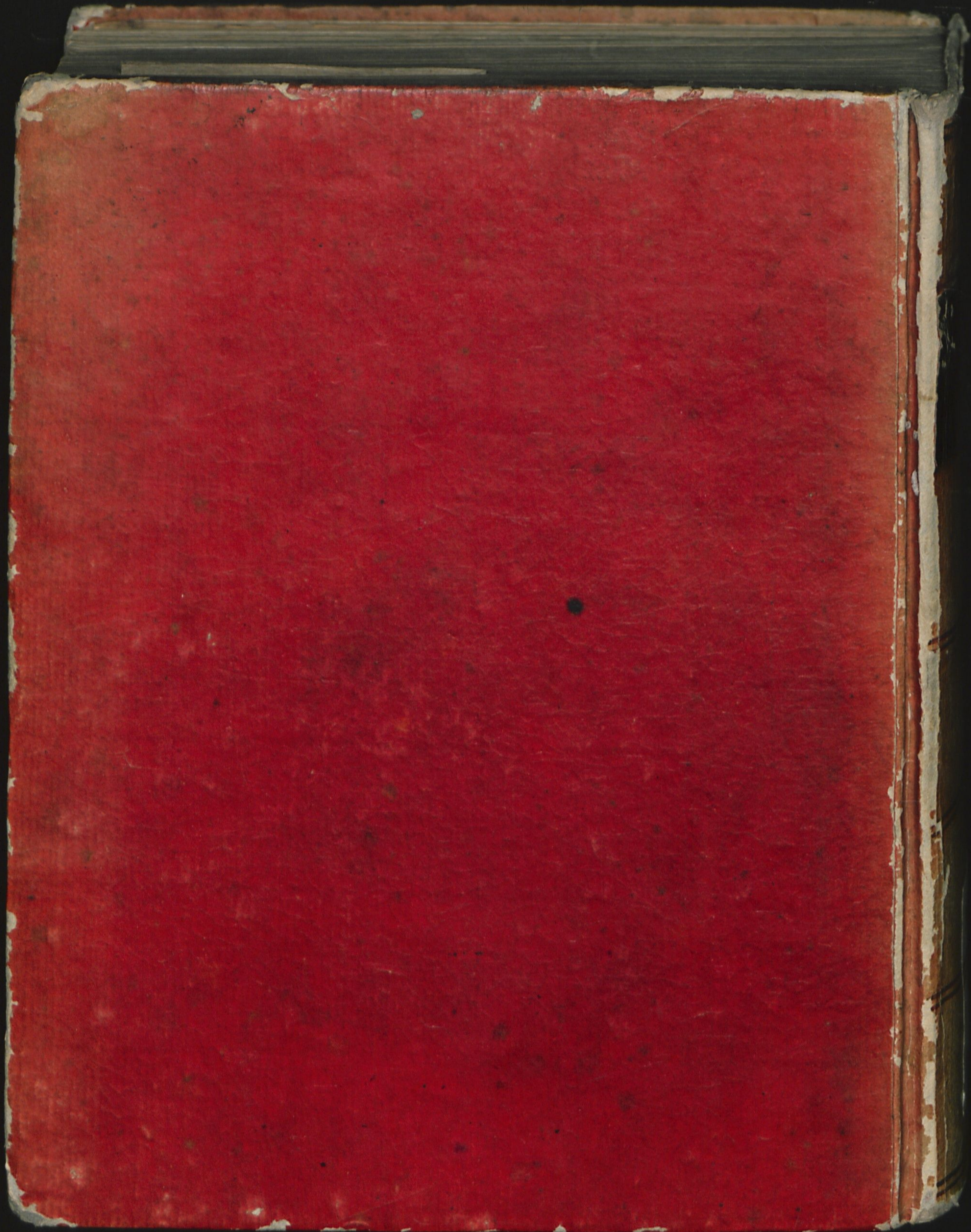

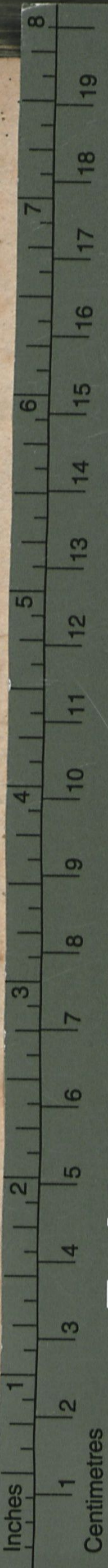
50

Rmo ✓

VD77

B.I.G.

Black, 3/Color, White, Magenta, Red, Yellow, Green, Cyan, Blue

Farbkarte #13

...ATIO
De
...TRINA
&
...PLINA,
...SCHOLARUM
...CRIS,

...SSU
...m, Illustrium & maxime
...m, rei scholasticæ in Cathe-
...perstadenſis ſchola præ-
...dum

...omas Maji
...LXXIV.

...ab
...RETBERG
...designato RECTORE
...ITA,
...n Dominorum impensis
...ris facta.

...INGÆ
...ustus Nihtmann,

...R MAH VON ...

